

Redactioneel

‘Mediageschiedenis’ is een vlag die vele ladingen dekt

Toegegeven, het bovenstaande is een open deur. Maar het is ook een onvermijdelijke gedachte bij het doorbladeren van de bijdragen die dit nieuwe nummer van het *Tijdschrift voor Mediageschiedenis* samenbrengt. Parlementaire verslaggeving uit de late negentiende en vroege twintigste eeuw, non-fictiefilms uit diezelfde eeuwwisseling, financiële journalistiek uit 1929 maar ook uit 2008, stripverhalen uit de jaren dertig van de twintigste eeuw, onderwijsfilms uit 1940 tot 1960, kranten, pamfletten, boeken, historische speelfilms en televisieprogramma’s van na de Tweede Wereldoorlog... De zes bijdragen en hun auteurs representeren een brede waaier aan onderwerpen, media, periodes en disciplines.

Pascal Lefèvre en zijn medeauteurs rapporteren over een uitgebreid kwantitatief onderzoek naar stripverhalen verschenen in Vlaamse kranten en tijdschriften uit de jaren dertig van de vorige eeuw. Het analyse-, meet- en rekenwerk ontbloot belangrijke trends inzake de herkomst, prominentie, opmaak en structuur van beeldverhalen, waarbij duidelijk wordt dat wat vandaag conventioneel is – een stripverhaal in horizontaal lopende stroken, waarvan tekstballons een standaardonderdeel vormen – in een niet zo ver verleden slechts een van de mogelijkheden was. Het artikel waarschuwt zo indirect voor een teleologische visie op (media)geschiedenis.

René Vos reconstrueert op basis van een gedetailleerd familie- en bedrijfsarchief, de samenwerking tussen de Portugees-Joodse families Belinfante en Vas Dias, die in 1869 het *Nederlandsch Correspondentiebureau voor Dagbladen* oprichtten en in Nederland decennialang de parlementaire journalistiek monopoliseerden. Bij de afbrokkeling van dat imperium kreeg men te kampen met concurrentie, die niet alleen met financiële wapens streed, maar soms ook onder de gordel aanviel en bijvoorbeeld inspeelde op antisemitische gevoelens.

Ivo Blom vervolgt het in *TMG 2010-1* gepubliceerde *Terugblikken: Nederlandse non-fictiefilms van rond de eeuwwisseling (I)* en stelt een ‘nieuwe’ reeks ‘oude’ films voor. Hiermee wordt opnieuw de aandacht gevestigd op een tot dusver nauwelijks onderzocht corpus van films, die traditioneel werden toegeschreven aan de Nederlandse producent Willy Mullens, maar door Blom zijn geïdentificeerd als verloren gewaande producties van Anton Nöggerath senior, de Nederlandse concurrent van het Amerikaanse Biograph.

Waar Blom het heeft over actualiteitsfilms, vestigt Eef Masson de aandacht op ‘onderwijsfilms’: audiovisuele producties die, voor de videospeler zijn intrede in het klaslokaal deed, decennialang werden gebruikt om lessen te illustreren. In tijden van dvd en YouTube zijn

deze onderwijsfilms museumobjecten geworden, maar de auteur toont aan dat ze als onderzoeksonderwerp nog veel potentieel hebben. Masson focust in dit artikel, dat deel uitmaakt van een groter onderzoek, niet zozeer op de productie of de distributie van deze films, maar maakt een inhoudelijke analyse van hun retoriek, de manier waarop ze al dan niet met succes de inhoud vergulden.

Aandacht voor retoriek treffen we eveneens aan in Helen Grevers' analyse van de beeldvorming (letterlijk en figuurlijk) van naoorlogse interneringskampen in Nederland. Hierin beargumenteert zij dat deze beeldvorming of representatie sinds ruim zestig jaar gedomineerd wordt door de in 1949 gepubliceerde brochure *Kamptoestanden 1944/'45-1948*. Een kritische inhouds- en contextanalyse van die brochure en van latere representaties van de interneringskampen draagt zo bij tot een beter begrip van een zwarte, of althans grijze, bladzijde uit de geschiedenis.

Suzanne van Scheijen analyseert de mediaverslaggeving in de Nederlandse dagbladers, over enerzijds de beruchte financiële crisis van 1929, anderzijds de al even illustere crash van 2008. Terwijl de media in 2008 zelf herhaaldelijk naar 1929 verwezen – een zich herhalende geschiedenis – legt van Scheijen met haar frameanalyse ook met betrekking tot de verslaggeving zelf historische parallellen bloot.

Het verschijnen van dit eerste nummer van *TMG* in 2011 kostte wat meer tijd dan gebruikelijk; vandaar dat hij wat later bij u op de deurmat ligt, met onze excuses voor de vertraging. De recente beëindiging van de jarenlange samenwerking tussen eindredacteur Bart Hageraats en de redactie van *TMG* is een van de redenen voor deze vertraging geweest. De redactie is Bart zeer erkentelijk dat hij er ieder half jaar opnieuw in slaagde om een mooi nummer te laten verschijnen en mist zijn eindredactionele deskundigheid met node.

Tity de Vries

Roel Vande Winkel

Verheugende mededelingen

De *Organization of American Historians* reikt elke twee jaar de *David Thelen Award* uit aan het beste niet-Engelstalige artikel over Amerikaanse geschiedenis. In 2010 werd deze prestigieuze prijs toegekend aan Tity de Vries, voor haar artikel: 'Opmaat tot Watergate: het eerste CIA schandaal', dat oorspronkelijk werd gepubliceerd in *TMG* 10/2007-2. De redactie feliciteert Tity de Vries van harte!

De redactie is ook verheugd dat UNESCO de Desmet-collectie van EYE (voorheen het Filmmuseum) erkent als cultureel erfgoed en deze opgenomen heeft in het UNESCO Memory of the World Register. Voor het eerst in het bestaan van UNESCO (1945) heeft een filmcollectie de status van werelderfgoed gekregen. De omslag van deze *TMG*, een affiche voor de film *DIE WELT OHNE MÄNNER* (Vitascope 1914), is afkomstig uit de Desmet-collectie, met dank aan EYE.